

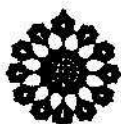
خاتمیت، امامت و مہدویت

(مہدویت و مسائل جدید کلامی)

رحیم لطیفی

سرشناسه : لطیفی، رحیم، ۱۳۴۷ -
 عنوان و نام پدیدآور : خاتمیت، امامت و مهدویت
 مشخصات نشر : قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص. ۱۴×۵/۲۱ س. م.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۰-۶۷-۵
 وضعیت فهرست نویسی : فنیای مختصر
 یادداشت : این ملوک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۲۷.
 شماره کتابشناختی ملی : ۳۷۹۳۳۰۷

خاتمیت، امامت و مهدویت

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
 جمهوری اسلامی ایران

- مؤلف: رحیم لطیفی
- ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)
- طراح جلد و صفحه‌آرا: مسعود سلیمانی
- نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۴
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۰-۶۷-۵
- شمارگان: هزار نسخه
- قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

○ قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) / خیابان شهدا / کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید / پ. ۲۶ / ت. ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱ / ف. ۰۲۶

تلفن: ۳۷۷۳۹۵۶ و ۳۷۷۷۷۸۰ / داخلی ۱۷ و ۱۱۶ / (۲۷۸۴۱۱۳۰) (فروش) / (۲۷۸۴۱۱۳۱) (مدیریت) / فاکس: ۳۷۷۴۲۷۳ و ۳۷۷۴۲۷۲

○ تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۲۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص. پ: ۱۵۶۵۵-۲۵۵

www.mahdi۳۱۲.com ○

www.mahdaviat.ir ○

info@mahdaviat.ir ○

Entesharatbonyad@chmail.ir ○

فهرست مطالب

۹	تقدیم به:
۱۰	پیشگفتار:
۱۳	کلیات:
۱۳	طرح بحث
۱۴	فهرست مسائل جدید کلامی و دین پرور هم مرتبط با مباحث مهدویت
۱۵	مفهوم شناسی:
۱۵	امامت:
۲۲	مهدویت و امام مهدی:
۲۵	علم کلام:
۲۶	مسائل جدید کلامی:
۲۸	وجه تسمیه عقاید به علم کلام:
۲۹	رابطه‌ی علم کلام با فلسفه:
۱	رابطه‌ی علم کلام با فلسفه‌ی دین:

فصل اول: خاتمیت

۳۴	طرح بحث:
۳۴	مفهوم شناسی خاتمیت:
۴۲	خاتمیت ضروری دین:
۴۵	حکم منکر خاتمیت:

فصل دوم: دلایل اثبات خاتمیت

۵۲	ادله‌ی نقلی خاتمیت:
۵۲	خاتمیت حضرت محمد (در عهدین (تورات و انجیل))
۵۵	اثبات خاتمیت از قرآن
۵۶	بررسی آراء مفسران قرآن در مورد آیه خاتمیت
۶۲	اثبات خاتمیت از روایات:
۶۷	دلایل عقلی خاتمیت (خاتمیت در چشم انداز خرد)
۶۸	اثبات عقلی خاتمیت
۷۲	اثبات عقلی خاتمیت اسلام
۷۴	تحلیل آیات قرآنی
۷۵	عرفان و اثبات خاتمیت

فصل سوم: منکران خاتمیت

۸۶	منکران قدیم:
۸۷	عبهله بن کعب بن غوث الاسود السسی:
۸۷	طلیحه بن خویلد اسدی
۸۸	مسلمه بن ثمامه
۸۸	سجاح بنت حارث بن سویر تغلبه:
۹۰	منکران خاتمیت در عصر جدید- (قرن سیزدهم و چهاردهم قمری)
۹۰	بابیه و بهائیه
۹۰	معرفی اجمالی:
۹۵	استدلال واهی بابیان و بهائیان به آیات قرآن
۹۵	یکم: توجیه و تأویل آیه خاتم النبیین
۹۹	دوم: توجیه و تأویل معنای خاتم
۱۰۱	سوم: سرآمد و اجل اسلام
۱۰۵	چهارم: خبر از آمدن رسولان جدید
۱۰۸	پنجم: تداوم نزول وحی
۱۱۰	ششم: امت وسط

۱۱۰.....	استدلال واهی بایان و بهائیان به روایات:
۱۱۰.....	یکم: سنة الستین
۱۱۱.....	دوم: خاتم الوصیین
۱۱۲.....	سوم: يوم القيامة
۱۱۳.....	قراين چه می گویند:
۱۱۶.....	قادیانیه
۱۲۱.....	قراين می گویند - (جمع بندی)

فصل چهارم: راز و فلسفه خاتمیت

۱۲۶.....	طرح بحث
۱۲۹.....	دیدگاه های ناقص دو تحلیل خاتمیت:
۱۳۹.....	دیدگاه اقبال لاهوری
۱۳۴.....	سخن اقبال در ترازوی نقد
۱۳۴.....	اشتباهات در مبانی تحلیل
۱۴۲.....	پیامد های نادرست
۱۴۷.....	جمع بندی فلسفه خاتمیت اقبال
۱۴۸.....	دیدگاه دکتر شریعتی
۱۵۲.....	دیدگاه دکتر سروش
۱۵۲.....	برداشت نخست: (وجود عین وحی نزد امت)
۱۵۴.....	نقد و تحلیل برداشت نخست آقای سروش
۱۵۵.....	برداشت دوم: (تداوم تجربه های نبوی)
۱۵۷.....	نقد و تحلیل برداشت دوم آقای سروش
۱۶۸.....	برداشت سوم: (رشد و تعالی عقل)
۱۷۲.....	نقد و تحلیل برداشت سوم آقای سروش
۱۷۵.....	برداشت چهارم: (ختم حجت و شخصیت الهی)
۱۷۹.....	نقد و بررسی برداشت چهارم آقای سروش از مفهوم و فلسفه خاتمیت:
۱۸۴.....	سرچشمه علوم امامان معصوم:
۱۹۴.....	ولایت پشتوانه نبوت و امامت:

- ۲۰۰..... مهدویت تداوم راه امامت
- ۲۰۲..... برهان در قرآن
- ۲۰۲..... دانشمند حیران
- ۲۰۵..... حضرت مهدی عج نه نبی تشریعی و نه نبی تبلیغی:
- ۲۱۰..... بحث روایتی
- ۲۱۲..... دیدگاه های کامل در تحلیل فلسفه خاتمیت
- ۲۱۳..... دیدگاه فیض کاشانی
- ۲۱۴..... دیدگاه حکیم قمشه
- ۲۱۴..... دیدگاه مهدی موعود
- ۲۱۵..... فلسفه ختم نبوت تشریعی
- ۲۱۸..... فلسفه ختم نبوت تبلیغی
- ۲۲۲..... جمع بندی:
- ۲۲۴..... مقایسه کوتاه اقبال و مطهری
- ۲۲۵..... جمع بندی فلسفه و رازهای خاتمیت
- ۲۲۷..... فهرست منابع:

« وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ »

گفتمان مهدویت از مهم‌ترین گفتمان‌های اصلی و راهبردی در آموزه‌های وحیانی اسلام است. اجماع امت بر گفتمان مهدویت با همه اختلافات در حوزه‌های دیگر، خود گواهی روشن بر فلسفه تاریخ و سنت الهی غلبه حق بر باطل و وراثت صالحان بر جهان است. همان‌گونه که گفتمان عاشورا تعیین کننده روش و سیاست‌ها برای امت اسلام است، گفتمان مهدویت تعیین کننده غایت حرکت و مسیری است که باید سیاست‌ها و روش‌ها و برنامه‌ها به آن‌جا ختم شود. اسلام از آدم (علیه السلام) تا خاتم (صلی الله علیه و آله) راهبردی را بر اساس فلسفه زندگی و جهان‌بینی وحیه و حیین کرده و سبک زندگی اسلامی را در طول تاریخ بشریت در قالب شرایع و احکام الهی خشنیده است.

خاتمیت به معنای تغییر کلی ولایت الهی از قالب رسالت و نبوت در قالب امامت، استمرار اسلام را به عنوان نسخه سبک زندگی و حیاتی بشریت تضمین نموده است. این حرکت بشریت با همه دح و تلاش انسان‌ها زمانی به نتیجه مثبت و سازنده خود در لقای الهی خواهد رسید که در چارچوب شخص و زمان راهبردهای الهی سلمان یابد.

مهدویت، فلسفه تاریخ بر اساس سنت الهی غلبه حزب الله بر حزب شیطان و حق بر باطل را تأیید و تأکید می‌کند و به جامعه بشریت به عزت و غایت غایی، موتور محرکه‌ای از امید و سعادت و خوشبختی می‌بخشد به طوری که در ریط سخت فشارها و ظلم‌ها را با استقامت و صبر مبتنی بر آموزه‌های وحیانی به جان و دل می‌خورد و هیچ‌گاه از تلاش و کوشش برای ضرورت جامعه الهی باز نمی‌ایستد. این امید به روزهای رحایی را از ان استکبار و برداشتن اغلال و زنجیرهای هواهای نفسانی و تعدیات انسانی است که انسان را در مسیر کمالی انقلاب و شدن‌ها و ضرورت‌ها نگه می‌دارد و تغییر در انفس را برای دستیابی به تقدیر در جامعه و جهان پذیرا می‌شود و عسر شدید را برای یسر نهایی در حکومت الهی به جان می‌خورد.

نویسنده محترم کتاب خاتمیت، امامت و مهدویت جناب حجت‌الاسلام آقایی رحیم لطیفی با تحقیق و پژوهش عالمانه بر آن شد تا در این کتاب حقایق از جلوه‌های حکومت آسمانی مهدویت را به نمایش گذارد و این تحقیق و تتبع جای تقدیر و تشکر دارد.

علیرضا اعرافی

پیشگفتار:

یکی از عناوین درسی مصوب در مرکز تخصصی بنیاد مهدی موعود (عج) "مهدویت و مسائل جدید کلامی" است که بنده چند دوره این عنوان را تدریس کردم در حالی که متن درسی خاصی نداشت، برای سرفصل "مهدویت و دموکراسی" و "مهدویت و توسعه دینی" کتاب {مهدویت، حکومت دینی و دموکراسی} و برای سرفصل "خاتمیت، امامت و مهدویت" کتاب {مهدویت و مسائل جدید کلامی} نوشته و چاپ شد. بیه سر فصل ها جزواتی آماده شده و امید است در قالب کتاب عرضه شود.

پژوهش حاضر، نتیجه‌ی سلسله درس‌هایی است که در جمع دانش پژوهان دوره تربیت مربی مهدویت در بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) شعبه‌ی تهران آرایه شده است و سپس در قالب کتابی بنام مهدویت و مسائل جدید کلامی توسط انتشارات یاران آفتاب تهران چاپ شد که پس از زمانی چاپ اول آن نایاب شد از طرفی پس از چند سال تدریس مکرر این کتاب در مراکز تخصصی مهدویت و جامعه‌المصطفی، مطالب چاپ اول نیاز به بازنگری و تغییرات جدی داشت لذا مؤلف بر آن شد تا بانگاه جدید و مطالب تکمیلی کتابی جدیدی تألیف کند که حاصل آن نوشتار حاضر شد.

عنوان «مهدویت و مسایل جدید کلامی» شامل مباحثی چون؛ مهدویت و خاتمیت؛ مهدویت، ولایت فقیه و دموکراسی؛ مهدویت و امانیسم؛ مهدویت و لیبرالیسم؛ مهدویت و پلورالیزم؛ مهدویت و سکولاریزم؛ مهدویت و تساهل و

تسامح؛ مهدویت و جهانی شدن یا جهانی سازی؛ مهدویت و فرجام تاریخ؛ مهدویت و مدرنیته؛ مهدویت و طرح های آرمان شهر و ... است.

این بخش عهده دار مباحث «مهدویت، امامت و خاتمیت» است، نگارنده باور دارد تا نهایی شدن این اثر فاصله بسیار است، از همین روی از اساتید و دانش پژوهان می خواهیم تا با بیان نظرات و انتقادات خویش، کاستی های این پژوهش بر طرف و موجبات خرسندی ما را فراهم سازند.

از همه ی اساتید رشته مهدویت و روحانیون گرامی و خواهران طلبه دوره ی اول تربیت مربی مهدویت شعبه ی تهران که با موشکافی های عالمانه و انتقادات سازنده بر خیزش می این اثر افزودند تشکر و قدردانی می کنم.

از سرور عزیزم استاد انازری که با همت عالی و نیت خالصانه، هدایت علمی و مدیریتی کلاس ها را بر عهده گرفت و در جهت ارزیابی علمی نگارش دوم این اثر را عهده دار بودند سپاس و تشکر به جا می آورم.

از نهاد مبارک جامعه المصطفی العالمیه نهایت قدردانی می شود که با حمایت های معنوی و مادی زمینه را برای انجام این پژوهش و پژوهشهای قبلی و بعدی آماده می کند.

حوزه علمیه قم

۱۳۹۳/۷/۱

فهرست منابع

۱. قرآن مجید.
۲. نهج البلاغه.
۳. ابن ترکه، صلی الله علیه و آله، ابن علی بن محمد، شرح فصوص الحکم، تحقیق: بیدار فر، چاپ اول، دار الفکر، ۱۳۷۸ ش.
۴. ابن سعد، محمد بن سعد بن ابی سعید، تاریخ ابن سعد، الطبقات الکبری، چاپ اول، دار صادر - بیروت، ۱۹۶۸ م.
۵. ابن عربی، محی الدین، فصوص الحکم به قلم: ابو علاء عینی، دارالکتب العربی، بیروت، بی تا.
۶. ابن فارس، زکریا، مقایس اللغة، چاپ اول، تهره ۱۳۷۱.
۷. ابن کثیر دمشقی، تفسیر القرآن العظیم، دارالحدیث، دارالفکر، بیروت.
۸. ابن منظور، لسان العرب، تعلیق: علی سیری، چاپ اول، دار الفکر، التراث، بیروت، ۱۴۰۸ ق.
۹. (ابوالبرکات، تفسیر مدارک التنزیل و حقایق التاویل، چاپ مصر، سنه ۱۳۳۲ ق.
۱۰. ابو الفتوح رازی، حسین بن علی، روض الجنان، تصحیح: یاحقی، چاپ دوم، آستان قدس، مشهد، ۱۳۷۸.

۱۱. ابو حاتم رازی، اعلام النبوة، تصحیح: صلاح الصاوی، أنجمن فلسفه، تهران، ۱۳۷۹ ق.

۱۲. احمد بن حنبل، مسند احمد، دارالصادر، بیروت، ۶ جلدی و ۸ جلدی.

۱۳. اقبال لاهوری، محمد، احیای فکر دینی در اسلام، ترجمه: احمد آرام، رسالت قلم، بی جا، بی تا.

۱۴. اقبال لاهوری، محمد، تجدید التفكير الدینی فی الاسلام، مترجم: عباس محمود، چاپ جدید، دار آسیا، ۱۹۸۵، بی جا.

۱۵. امام شمس ای، محی الدین مهدی، حکمت الهی عام و خاص، تصحیح: بوهری، چاپ اول، روزنه، تهران، ۱۳۷۹ ش.

۱۶. امامی و اشتیانی، لرح نو در تدریس عقاید اسلامی، چاپ اول، سازمان تبلیغات اسلام، ۱۳۶۶ ش، بی جا.

۱۷. امیر پور، علی، خاتمه و پاسخ به ساخته های بهائیت، چاپ دوم، سازمان مطبوعاتی مرجان، تهران.

۱۸. ایجی، عضدالدین عبدالرحمن، معانی المواقف، الشریف الرضی، بی تا، قم.

۱۹. ایجی، عضدالدین قاضی عبدالرحمن، المواقف فی علم الکلام، عالم الکتب، بیروت.

۲۰. آشتیانی احمد، لوامع الحقایق فی اصول العقاید، دارالمعرفة، بیروت.

۲۱. بجنوردی، محمد حسین، القواعد الفقہیہ، تحقیق: مهریزی، چاپ اول، الهادی، قم، ۱۴۱۹ ق.

۲۲. بخاری، محمد بن اسماعیل أبو عبدالله الجعفی، الجامع الصحیح المختصر [صحیح البخاری]، تحقیق: د. مصطفی دیب البغا أستاذ

- الحديث وعلومه في كلية الشريعة - جامعة دمشق چاپ سوم، دار
ابن كثير، اليمامة - بيروت، ۱۴۰۷ - ۱۹۸۷
۲۳. بخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، دارالفکر، بیروت،
افست از استانبول، ۱۴۰۱ ق.
۲۴. بربری، اسماعیل حقی، روح البیان، داراحیاء التراث، چاپ هفتم،
بیروت، ۱۴۰۵ ق.
۲۵. بزددی، ابوالحسن محمد بن محمد ماتریدی، اصول الدین (شرح
المصطلحات الحلامیة، مجمع البحوث، ۱۴۱۵ ق مشهد.
۲۶. بغدادی، اصول الدین،
۲۷. بغدادی، عبدالقاهر بن طاهر، الفرق بین الفرق، تحقیق لجنة احیاء
التراث، دارالجليل، بیروت، ۴۸ ق.
۲۸. بلاغی، محمد جواد، الرحلة المدنیة، تقدیم فضل الله، چاپ سوم،
۱۳۸۹ ق.
۲۹. بلاغی، محمد جواد، الرحلة المدرسیة، دارالرحمة، چاپ دوم، ۱۴۱۴
ق، بیروت.
۳۰. بیهقی، احمد بن حسین، السنن الکبری، دارالفکر، بیروت، ۱۰ تا،
جلدی.
۳۱. ترمذی، محمد بن عیسی، سنن الترمذی، تحقیق: عبدالرحمن محمد
عثمان، دارالفکر، چاپ دوم، بیروت، ۱۴۰۳ ق.
۳۲. تفتازانی سعد الدین، شرح المقاصد، تحقیق دکتر عبدالرحمن عمیره،
الشریف الرضی، ۱۳۷۱ ش، قم.
۳۳. تهرانی، ج میرزا جواد آقا، بهائی چه می گوید، چاپخانه حیدری،
۱۳۳۴، تهران.

۳۴. جعفری الهاشمی، صالح بن الحسین، تخجیل من حرف التوراة والإنجیل، دراسة وتحقیق: محمود عبد الرحمن قدح، چاپ اول، مكتبة العبيكان، الرياض، المملكة العربية السعودية، ۱۴۱۹هـ/۱۹۹۸م
۳۵. جنڈی، مؤید الدین محمود، شرح فصوص الحکم ابن عربی، بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۳۶. جرادی، آملی عبدالله، شریعت در آینه معرفت، چاپ اول، رجا ۱۳۸۲ ش تهران.
۳۷. بردی آملی، عبدالله تفسیر موضوعی، سیره رسول اکرم، چاپ اول، اسراء، ۱۳۷۶ ش، قم.
۳۸. جواهری نونی، محمد حسن، جواهر الکلام، تحقیق: قوچانی، چاپ ششم، دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۶۲ ق.
۳۹. جوهری اسماعیل بن حماد، المسحاح تاج اللغة، تحقیق عبد الغفور عطار، چاپ چهارم، دارالعلم، بیروت ۱۴۰۷ ق. چاپ دوم، بیروت، ۱۴۱۴ ق.
۴۰. حکیم ترمذی، محمد بن علی ابن عبدالله، کتاب ختم الاولیاء، تحقیق: عثمان یحیی، کاتولیکیه، بیروت، بیتا.
۴۱. حمصی رازی، سدیدالدین محمود، المنقذ من النقا، چاپ اول، مؤسسة النشر، قم ۱۴۲۱ ق.
۴۲. درّی، جلال الدین، چهار شب جمعه، مطبوعات فراہانی، تهران.
۴۳. دمیری، ابو محمد، التیسیر فی علوم القرآن، تحقیق محمد عبدالرحیم، دارالفکر بیروت، ۱۴۲۶ ق.

۴۴. دوانی، محقق، نورالهدایه (رسائل المختاره)، گردآوری: احمد تویسرکانی، کتابخانه امام علی (علیه السلام) اصفهان، بی تا.
۴۵. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، زیر نظر: محمد معین، چاپ دوم، دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۷.
۴۶. اغبر، اصفهانی، حسین بن محمد بن الفضل أبو القاسم، مفردات ألفاظ القرآن، دار النشر / دار القلم - دمشق
۴۷. ربانی گلپایگانی، علی، امامت در بینش اسلامی، چاپ سوم، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰ ش.
۴۸. ربانی گلپایگانی، علی، ما هو علم الکلام، چاپ اول، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶ ش. م.
۴۹. رشید رضا، تفسیر المنار، چاپ دوم، چاپخانه المنار، مصر ۱۳۴۶ هجری ۱۹۲۸ میلادی.
۵۰. زمخشری، محمود بن عمر، الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل، تصحیح: مصطفی احمد، چاپ سوم بی تا، ۱۴۰۰ ق.
۵۱. سبحانی، جعفر، الالهیات علی الهدی الکتاب و السنة و العقل، چاپ دوم، مرکز العالمی، قم، ۱۴۱۱ ق.
۵۲. سبحانی، جعفر، خاتمیت از دیدگاه عقل و قرآن، ترجمه رضا استادی، دارالکتب الاسلامیه (آخوندی) بی جا، بی تا.
۵۳. سبحانی، جعفر، منشور جاوید، چاپ اول، موسسه امام صادق (علیه السلام)، قم ۱۳۷۵ ش.
۵۴. سروش، عبدالکریم، بسط تجربه نبوی، چاپ دوم، موسسه فرهنگی صراط، ۱۳۷۸ ش.

۵۵. سروش، عبدالکریم، فربه تر از ایدئولوژی، چاپ پنجم، موسسه فرهنگی صراط، ۱۳۷۶ بی جا.

۵۶. سروش، عبدالکریم، مدارا و مدیریت، چاپ اول، موسسه فرهنگی صراط، ۱۳۷۶، بی جا.

۵۷. سید قطب، فی ظلال القرآن، دارحیاء، التراث العربی، بیروت.

۵۸. سیوطی، جلال الدین، الاتقان، چاپ اول، انتشارات المنار، قم، ۱۳۸۰.

۵۹. شریعتی، شیخ محمود، مجموعه آثار (گلشن راز)، تصحیح: صمد مراد، چاپ دوم، زبان و فرهنگ، تهران، ۱۳۷۱ ش.

۶۰. شنان، ابی - عبدالله متعب بن مقل، ختم النبوة و الرد علی البهائیه و القادیانیه، چاپ اول، داراطلس، مکه، ۱۴۲۷ ق.

۶۱. شریعتی، علی، مجموعه آثار، انتشارات الهام، چاپ هفتم، تهران، ۱۳۷۸، جلد ۷.

۶۲. شریعتی، علی، مجموعه آثار، چاپ ششم، انتشارات چاپخش، ۱۳۷۸، بی جا، جلد ۳۰.

۶۳. شریعتی، محمد تقی مزینانی، وحی و نبوت، حسینیه ارشاد، بی جا، بی تا.

۶۴. شهرستانی، عبدالکریم، الملل و النحل، تحقیق محمد باقر گلانی، ۲ جلدی دارالمعرفه، بیروت.

۶۵. شیخ حر عاملی، محمد بن الحسن، الفصول المهمة فی أصول الأئمة، تحقیق: محمد بن محمد الحسین القائینی، چاپ اول، لمؤسسة

معارف اسلامی امام رضا (علیه السلام)، ۱۴۱۸ هـ ق. (۱۳۷۶ هـ ش.) نگین قم

۶۶. شیخ حر عاملی، محمد بن الحسن، الوسیل الشیعه، تحقیق: موسسه آل البيت: چاپ دوم، ۱۴۱۴ ق، قم، ۳۰ جلدی.
۶۷. شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه، اعتقادات، ترجمه سید محمد علی حسینی، انتشارات رضوی، ۱۳۷۱ ش، تهران.
۶۸. شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، تحقیق: غفاری، چاپ دوم، - معه مدرسین، ۱۴۰۴ ق.
۶۹. شیخ طوسی، ابو جعفر، تفسیر البیان، مکتبه الامین، نجف اشرف.
۷۰. شیخ طوسی، ابو جعفر، شرح العبارات المصطلحة عند المتکلمین، تحقیق: محمد تقی دانش پزوه، یاد بود هزاره شیخ مفید، ۱۳۵۱ ش، مشهد.
۷۱. شیخ طوسی، ابو جعفر، محمد بن حسن، رسائل العشر، مسایل کلامیه، چاپ دوم، جامعه مدرسین، ۱۴۱۱ ق.
۷۲. شیخ مفید، النکت الاعتقادیة، یک جلد، انتشارات کنگره جهانی شیخ مفید قم، ۱۴۱۳ هجری قمری.
۷۳. صدر، سید محمد باقر، بحوث فی علم الاول، مؤسسه دائرة المعارف فقه، ۱۱۴۱ ق.
۷۴. طباطبائی علامه محمد حسین، بیدایة الحکمة، جامعه مدرسین و دارالفکر، بی تا، قم.
۷۵. طباطبائی علامه محمد حسین، شیعه در اسلام، چاپ چهاردهم، انتشارات اسلامی،.
۷۶. طباطبائی علامه محمد حسین، نهاية الحکمة، جامعه مدرسین، بی تا، قم.

۷۷. طباطبائی، علامه محمد حسين، الميزان في تفسير القرآن، چاپ اول، مؤسسة الاعلمي، بيروت، ۱۴۱۱ ق.

۷۸. طباطبائی، علامه محمد حسين، حاشية الكفايه، بنياد علمي فكري، بی تا، بی جا

۷۹. طبرسي، امين الاسلام فضل بن حسن، مجمع البيان في تفسير القرآن، تحقيق اللجنة، چاپ اول، مؤسسة الاعلمي، بيروت، ۱۴۱۵

۸۰. طبري، أبو جعفر محمد بن جرير بن رستم الصغير (الشيبي)، دلائل الإمامة تنقيحاً، قسم الدراسات الاسلامية - مؤسسة البعثة، سلسلة الكتب العقائدية (۱۸۴)، إعداد مركز الأبحاث العقائدية.

۸۱. طبري، محمد بن جرير، تاريخ الأمم والملوك، چاپ اول، دار الكتب العلمية - بيروت، ۱۴۰۷ ق.

۸۲. طبري، محمد بن جرير، تفسير الطبري جامع للبيان، چاپ سوم، دارالكتب علميه، بيروت، ۱۴۲۰ ق.

۸۳. طوسي، نصير الدين، قواعد العقائد، تهنيق على رباني گليايگاني، لجنة إدارة الحوزة العلمية، مطبعة: امير، قم، ۱۴۱۶ هـ

۸۴. ظاهري، عاملي سليمان، القاديانيه، تحقيق: محمد حسن طالقاني، چاپ اول، الغدير، ۱۴۲۰، بيروت.

۸۵. عبدالاحد، داود، محمد ﷺ كما ورد في كتاب اليهود و النصارى، چاپ اول، مكتبة العبيكان، رياض، ۱۴۱۸ ق.

۸۶. عكبري، ابو البقاء عبدالله بن الحسين، التبيان في اعراب القرآن، چاپ اول، دارالفكر، بيروت ۱۴۱۸ ق.

۸۷. عطاردی، الشیخ عزیز الله، مسند الامام الرضا، المؤتمر العالمی للامام الرضا علیه السلام، مؤسسة طبع ونشر آستان قدس الرضوی ربیع الآخر ۱۴۰۶ هـ.
۸۸. علامة حلی، الألفین فی إمامة أميرالمؤمنین علی بن أبی طالب علیه السلام، سلسلة الكتب العقائدية (۱۷۲) إعداد مركز الأبحاث العقائدية.
۸۹. علامه حلی، كشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد، تصحیح: حسن زاده، چاپ: مدین، قم، ۱۴۱۹ ق.
۹۰. علامه مجازی محمد باقر، بحار الانوار، مؤسسة الوفاء، بیروت.
۹۱. غامدی، محمد بن سعد بن حمدان، عقيدة ختم النبوة، چاپ اول، دارالطبعة، ۱۰۰۵، بیروت.
۹۲. غزالی، ابو حامد محمد، الاعتقاد فی الاعتقاد، تقديم عادل عوا، چاپ اول، دارالامانه، بیروت، ۱۳۸۸.
۹۳. فارابی، ابو نصر محمد، احصاء العلوم، تهیم دکتر علی بو ملحم، دار مكتبة الهلال، ۱۹۹۶ م، بیروت.
۹۴. فخر رازی محمد فخرالدین، التفسیر الکبیر، چاپ جدید، دارالفکر، بیروت، لبنان.
۹۵. فرامرز قراملکی، احد، توضیحی پیرامون تمایز کرم جاید، فلسفه دین، فصلنامه قبسات، زمستان ۱۳۷۵ ش، شماره دوم.
۹۶. فرحات، وفا، موسوعة الاديان، چاپ اول، دار يوسف، بیروت، ۲۰۰۵ م.
۹۷. فرمانیان، مهدی، قادیانیه (هفت آسمان)، شماره ۱۷، ۱۳۸۲.
۹۸. فیروز آبادی، نصر، قابوس اللغة، ۴ جلدی ها، بی جا، بی تا.

۹۹. فیض کاشانی، علم الیقین فی اصول الدین، تحقیق محسن بیدار فر، انتشارات بیدار قم ۱۴۱۸ ق
۱۰۰. قاضی عبدالجبار، حسن، المغنی، فی ابواب التوحید و العدل، اهتمام امین الخولی.
۱۰۱. قاضی عبدالجبار، معتزلی، المحيط بالتکلیف، تحقیق عمر السید عزمی، مؤسسة المصرية، قاهره، بی تا.
۱۰۲. قاضی عبدالجبار، معتزلی، شرح الاصول الخمسه، تعلیق: احمد ابی هاشم، چاپ اول، دار احیاء التراث، بیروت، ۱۴۲۲ ق.
۱۰۳. قطب الدین شیرازی، درة التاج، تصحیح سید محمد مشکوة، حکمت، ۱۳۶۹ ش، تهران.
۱۰۴. قلنجی، احمد، معجم لغة الفقهاء، بی جا، بی تا.
۱۰۵. قندوزی، سلیمان بن ابراهیم الحنفی، ینایع المودة لذوی القربی، تحقیق: سید امی جمال اشرف الحسینی، چاپ اول، دار الاسوة للطباعة والنشر المطبعة، ۱۴۱۶ هـ ق.
۱۰۶. قیصری، داوود، مقدمه تاج.
۱۰۷. کاشانی، عبدالرزاق، اصطلاحات الصوفیه، ترجمه: محمد خواجوی، مولی، چاپ اول، تهران، ۱۴۱۴ ق.
۱۰۸. کفوی، ابی البقاء، ایوب بن موسی، التبیان، تعلیق: عندنان درویش، چاپ دوم، مؤسسة الرسالة، بی جا، ۱۴۱۳ ق.
۱۰۹. کلینی، ثقة الاسلام محمد بن یعقوب، الاصول الکافی، تحقیق: غفاری، چاپ دوم، آخوندی، ۱۳۸۹، بی جا.
۱۱۰. گلپایگانی (جرد فاد خانی)، ابوالفضل، کتاب الفراید، مطبعة هندی، ازبکستان.

۱۱۱. لاهیجی شمس الدین، محمد، مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز، تصحیح: خالقی، چاپ سوم، زوار، تهران، ۱۳۷۸ ش.
۱۱۲. لاهیجی، ملا عبدالرزاق فیاض، گوهر مراد، تصحیح قربانی، چاپ اول، وزارت فرهنگ، تهران، ۱۳۷۲ ش.
۱۱۳. مایکل پترسون و دیگران، عقل و اعتقاد دینی، ترجمه احمد نوری، چاپ دوم، طرح نو، تهران، ۱۳۸۰ ش.
۱۱۴. مهد شبستری، محمد، هرمونیک کتاب و سنت، طرح نو، تهران، بی تا.
۱۱۵. محمد بزی، محمد تقی، آموزش عقاید، چاپ دوازدهم، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴ ش.
۱۱۶. مصباح یزدی، محمد تقی، راه و راهنماشناسی، موسسه امام خمینی (ره)، ۱۳۷۶ ش، قم.
۱۱۷. مصباح، محمد تقی، تاوش ها و چالش ها، چاپ دوم، مؤسسه امام خمینی (ره)، قم، ۱۳۷۹ ش.
۱۱۸. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، چاپ اول، وزارت فرهنگ و ارشاد، تهران، ۱۴۱۶ ق.
۱۱۹. مطهری، مرتضی، خاتمیت، چاپ شانزدهم، صدرا، قم، تهران، ۱۳۸۲ ش.
۱۲۰. مطهری، مرتضی، ختم نبوت، چاپ پانزدهم، صدرا، قم، تهران، ۱۳۸۲ ش.
۱۲۱. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، انتشارات صدرا، ۱۳۷۰ ش، تهران.

۱۲۲. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، چاپ پنجم، صدرا، قم، تهران، ۱۳۷۸ ش.
۱۲۳. مطهری، مرتضی، وحی و نبوت (مقدمه بر جهان بینی اسلامی)، چاپ دوازدهم، صدرا، ۱۳۷۷ ش، قم.
۱۲۴. مظفر، شیخ محمد رضا، عقائد الإمامیة، تحقیق محمد جواد الطریحی، سلسله الکتب العقائدیة (۳۹)، إعداد مرکز الأبحاث العقائدیة
۱۲۵. ید، محمد بن محمد بن نعمان، النکت الاعتقادیة (سلسله مؤلفات دارالمفید).
۱۲۶. مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، چاپ چهارم، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۷ ش.
۱۲۷. مکدرموت مزین، ادیب، کلامی شیخ مفید، ترجمه احمد آرام، انتشارات دانشگاه، ۱۳۶۲ ش، تهران.
۱۲۸. نجفی جواهری، شیخ محمد حسن، جواهرالکلام، تحقیق: قوچانی، آخوندی، قم، بی تا.
۱۲۹. نجم الدین رازی، عبدالله بن محمد شافعی، مرصاد العباد، اهتمام: شمس العرفا، چاپ چهارم، سن ۱۳۶۳، بی جا.
۱۳۰. نراقی، محمد مهدی، جامع السعادات، تحقیق محمد کلاتر، مطبعة النعمان، نجف اشرف.
۱۳۱. نسفی، عزیزالدین، کتاب الانسان الكامل، تصحیح: ماریژان موله، چاپ جدید، انجمن ایران شناسی، ۱۳۵۹ ش.
۱۳۲. نسفی، عزیزالدین، کتاب الانسان الكامل، تصحیح: ماریژان موله، کتابخانه طهوری، تهران، افست.

۱۳۳. والد البهائی العاملى، شيخ حسين بن عبد الصمد، وصول الأخبار إلى أصول الأخبار - تحقيق: السيد عبد اللطيف الكوهكمري مجمع الذخائر الاسلاميه طبع: مطبعة الخيام - قم التاريخ: ۱۰۴۱ هـ

۱۳۴. وحيدى، حاكميت پيرامون خاتميت و رفع شبهات آن، چاپ اول، مدرسه وحيديه، چاپخانه شمس ۱۳۹۶ ق.

۱۳۵. هادوء، تهرانى، مهدى، باورها و پرسش ها، چاپ اول، خانه خرد، ۱۳۱۱ ق.

۱۳۶. يزدى، سيد اظم العروة الوثقى، چاپ دوم، مؤسسة الاعلمى، بيروت، ۱۴۰۱ ق.